

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

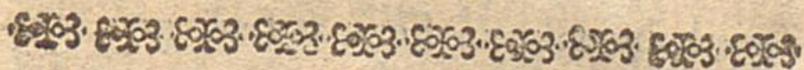
De Peccatis Et Gratia

Vindalium, 1646

Cap. V. De peccato omissionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38789

logiæ mentio incidat de peccato, si for-
tè contingit nos in præcedentibus opus-
culis, de eo obiter agendo nominasse
priuationem, id debere intelligi
vel in sensu explicato, vel iuxta com-
muniorem sententiam quam dispu-
tationis causa supponebamus, neglecta
interim accuratiori illius disquisitione,
quæ ad istam partem, quam modo ver-
samus, propriè spectabat. Porro quæ sit
sententia S. Thomæ de difficultate pro-
posita, ex sequenti bus sufficienter intel-
ligetur.

CAPVT V.

De peccato omissionis.

CONCLUSIO I.

Peccatum omissionis plerùmque non
est sine aliquo actu positiuo, qui sit
directè, vel indirectè causa illius; abso-
lutè tamen sine aliquo tali actu esse po-
test.) Prior pars ex ipsa experientia satis
colligi videtur, constat enim nos, vt plu-
rimùm, non omittere culpabiliter opus
præceptum, nisi vel quia directè volu-

DE PECCATIS. CAP. V. 23

mus illud omittere, vel quia vacare volumus alicui operationi, quæ aut comitanter, aut consequenter est incompossibilis cum opere præcepto; comitanter, ut contingit cum quis vult ludere, tempore sacri; consequenter verò, ut dum quis ex præcedenti ludo, aut ebrietate dormit, quo tempore sacrum esset audiendum.

Atque hoc tantum sensu ait S. Thomas art. 5. si peccatum omissionis sumatur quoad causas, vel occasiones omittendi, necesse esse in eo reperiri actum aliquem; agitur enim de moralibus, in quibus illud dicitur necessariò euenire, quod frequenter contingit, esto metaphysicè loquendo, oppositum possit accidere.

Posterior pars defenditur à S. Doctore articulo citato, probaturque hac ratione, nam si liberè omittas, quòd teneris agere, peccas; at eiusmodi omisso libera potest esse sine omni actu, qui sit illius causa, vel occasio, ut patet; si instante præcepto eliciendi actum fidei, aut charitatis, voluntas alicuius se habeat mere negativè, circa talem actum, ita ut non velit illum elicere, aut non elicere, vel etiam circa alium actum, cum eo impossibilem versari; cum ta-

men ei liberum sit hoc, vel illud præstare. Confirmatur, nam voluntas antequam seruet præceptum dilectionis, indifferens est & libera, non modo vt actum amoris, sed etiam vt quemcunque alium actum voluntarium eliciat, aut non eliciat; adeoque poterit actum amoris, simulque omnes alios actus liberos suspendere.

Dices 1. quomodo potest omissio esse voluntaria, si per nullum voluntatis actum sit volita? Respondeo, quia vt aliquid censeatur voluntarium, satis est quod à voluntate possit poni, aut non poni, vt manifestum est ex actu libero voluntatis; ille enim non dicitur liber, aut voluntarius, quia voluntas per actum aliquem præcedentem in eum fertur, sed quia in illius est potestate eum elicere aut non elicere. Cum ergo sit in potestate voluntatis, ponere omissionem actus debiti, aut eam non ponere; hoc sufficit vt omissio dicatur voluntaria, etsi voluntas per actum aliquem positivum, in eam, vt in obiectum volitum minime tendat.

Contra, vt omissio sit culpabilis, non sufficit quod sit voluntaria in potentia, & per modum actus primi, alias peccata omnia possibile nobis imputarentur; debet

debet ergo esse voluntaria, per modum actus secundi, adeoque cum ipsa non sit actus secundus, necesse est ut sit volita per actum secundum. Respondeo, ut omissio sit voluntaria per modum actus secundi, non requiri quod ipsa sit actus secundus, à voluntate elicitus, aut quod per aliquem actum sit volita, sed satis esse, quod voluntas de facto omitat actum, quando ex præcepto tenetur illum ponere.

Dices 2. non tantum in commissione, sed etiam in omissione distinguitur peccatum actuale, ab habituali; at talis distinctio saluari nequit, nisi omissio, ut dicit peccatum actuale, includat actum; cum negatio actus debiti maneat, etiam post transactum peccatum actuale omissionis, Respondeo, in omissione distingui posse peccatum actuale, ab habituali; quatenus prætermittens actum, quo tempore tenetur eum elicere, dicitur actu peccare peccato omissionis, postea verò dicitur in eo statu peccati habitualiter permanere. Unde prior omissio dicitur voluntaria actu, non quidem directè, cum non sit à voluntate, ut à principio realiter influente, sed indirectè, seu interpretatiuè, quatenus voluntas non vult concurrere ad actum debitum, quo posside Pecc.

to non esset omisio illius. Posterior vero dicitur voluntaria habitualiter dumtaxat.

Dices 3. peccatum omissionis non modo punitur poena damni, sed etiam poena sensus; at sicut poena damni respondet auersioni à Deo, quæ est in peccato, ita poena sensus respondet conuersioni ad creaturas, quæ non nisi in actu aliquo positiuo consistere potest. Respondeo, in peccato omissionis esse conuersionem aliquam virtualem, seu interpretatiuam ad creaturas; quatenus quod homo ita affectus sit, vt liberè omittat actum, quem scit à Deo præceptum, id in morali æstimatione perinde est, ac si per uolitionem positiuam uellet eiusmodi actum omittere.

Dices 4. uoluntas non exercet suam libertatem, sine formali motiuo prouocante ad tale exercitium; at non est formale motiuum meræ omissionis, sed tantum actus positui; ergo vt uoluntas libertatem suam exerceat, omittendo actum præceptum, necesse est vt actus positiuus ad eiusmodi omissionem concurrat. Respondeo, requiri motiuum formale, vt uoluntas uelit agere, & etiam vt positiuè uelit actum imperatum omittere. Vt autem uoluntas negatiuè se habeat, actum

DE PECCATIS. CAP. V. 27
suspendendo, quando illum exercere
debet, non opus esse ut ea ex formali
motivo inducatur, ad omissionem actus
præcepti, sed satis esse, quòd non habeat
tunc aliquod motivum, quo inducatur
ad positionem talis actus.

Quæres, an præcedens conclusio de-
beat extendi ad culpabilem omissionem
actus exterioris, Respondeo 1. certum es-
se, omissionem illam posse esse culpabi-
lem, etsi per actum voluntatis directè
non sit volita, sed tantùm indirectè. Ut
enim quis peccet, non audiendo sacrum,
non opus est ut positivè velit non audi-
re, aut nolit audire sacrum, sed satis est
quòd directè velit alicui rei intendere,
qua impeditur ne sacrum audiat.

Respondeo 2. probabile videri, ut
eiusmodi ommissio sit peccatum,
non requiri absolutè actum aliquem po-
sitivum & formalem, qui sit causa illius
indirecta. Ratio est, quia potest aliquis,
ex negligentia culpabili sacrum omitte-
re, etsi non habeat actum quo velit siue
directè sacrum omittere, siue aliquid a-
gere quo impediatur ab auditione sacri.
Quare etsi quo tempore sacro deberet
interesse, aliis rebus intendat, idque per
actum positivum & liberum, iste tamen
actus non est causa omissionis sacri, sed

tantum concomitanter se habet ad illam omissionem. Vnde eo non obstante, verum est posse dari omissionem peccaminosam actus externi, sine aliquo actu, qui sit causa illius directa, siue indirecta.

Dices, negligentia debet esse voluntaria, vt omissio eam sequens imputetur ad peccatum; at non est voluntaria, sine actu voluntatis, qui proinde ad ipsam omissionem extenditur. Respondeo, vt negligentia censeatur voluntaria, quantum satis est vt omissio ex ea procedens sit moraliter mala, non opus esse vt voluntas directè eam velit, sed sufficere quòd eam non auertat, quando potest, & tenetur auertere: hoc autem fieri potest, sine actu formali, vt patet ex dictis.

CONCLUSIO II. Actus coniunctus cum omissionem culpabili interdum est peccatum aliàs non.) Explico, duobus modis potest coniungi actus aliquis cum omissionem præcepti, primò vt causa, vel occasio talis omissionis, vt dum quis propter ludum, aut studium vult sacrum omittere. Secundò tanquam aliquid omissionem concomitans, & non causans, vt dum quis volens propter pluriam sacrum omittere, interim ludit, aut studet, ne vacet otio. Iam.

Dico 1. actum qui est causa, vel occasio omissionis præcepti, esse peccatū, et si aliàs malū non sit. Ratio est, quia actus liber, qui est causa peccati, est peccatum, cum sit contra rectam rationem, ut patet dum quis consulit actum malum; atqui actus causans omissionem culpabilem, est causa peccati, ergo est peccatum.

Confirmatur, nam quamvis bono fine ingrediaris domum mulieris, adeoque ingressus ille sit ex se bonus, erit tamen malus, si ex eo probabile tibi imminet periculum peccandi. Ergo à fortiori actus ille est malus, qui est tibi causa omitteri præceptum, esto aliàs bonus sit. Quod intellige, modo per actum illum non tollatur obligatio præcepti, si enim tollitur, actus causans omissionem non est malus, ut contingit, dum quis sacrum omittit, ut constitutum in extremis à peccatis absoluat.

Dices, nullum est peccatum, quod non repugnet alicui præcepto; sed actus de se bonus, qui est causa omissionis, non repugnat alicui præcepto, qui aliàs bonus non esset, ut supponimus; ergo actus ille non est peccatum. Respondeo actum illum repugnare præcepto audiendi sacrum, non quidem per se & directè, sed tantum per accidens & indirectè. Qua-

tenus eodem præcepto quo tenemur sacro interesse, consequenter prohibetur omnis actus qui sit causa, ne eiusmodi præceptum obseruetur.

Dico 2. actum qui tantum concomitanter se habet ad omissionem malam, non esse malum, nisi aliunde talis sit. Probat, nam cum non influat in omissionem malam, ab ea malitiam non contrahit.

Neque dicas 1. contrahere malitiam à circumstantia temporis, quæ mala est; hoc enim falsum est, quia etsi malum sit sacrum ommittere, ut sacri tempore studio vaces; si tamen alia ex causa vis sacro non interesse, malum non est studio vacare, quo tempore Missa celebratur. Unde dici non potest, studere tempore sacri esse malum, propter præceptum tunc audiendi Missam: nam ex vi huius præcepti, prohibetur tantum studium, quod causa est ne quis Missam audiat. Quando tamen aliquis decreuit, alia ex causa sacro non interesse, nulla ratio est cur ex vi præcepti audiendi Missam, ei non liceat tunc dare operam literis.

Neque dicas 2. eum actum esse malum, qui per se impedit observationem præcepti, actum autem studendi tempore sacri, per se impedire observatio-

nem præcepti audiendi Missam, quia cum tali observatione est planè impossibile. Respondetur enim actum studendi, licèt impossibilem cum auditione sacri, non impedire per se quin sacrum audiatur, seu non esse causam cur præceptum audiendi Missam omittatur, ac proinde non esse malum. Quia cum iam aliundè, vt supponimus, iniectum sit efficax impedimentum auditioni sacri, studium superueniens quantumuis impossibile cum auditione sacri, non censetur causa, cur sacrum non audiatur. Quemadmodum corpus opacum fenestraz clausæ admotum, non dicitur causa impediens, ne lumen traiciatur in cubiculum, si sola fenestra ex se talem traiectionem sufficienter impedit.

Ex quibus collige, quando quis ex tædio aut torpore efficaciter proponit non audire sacrum, & post tale propositum eligit duos actus externos, quorum singuli sint impossibiles cum auditione sacri, secundum ex illis actibus non esse causam omissionis; quia vel ex positione prioris efficaciter sequitur omissio. Eademque ratione intelligi potest, nequidem actum illum priorem esse causam omissionis; quia propositum antecedens, cum sit efficax, habebit suum

effectum, siue actus ille sequatur, siue non. Quare in eo casu, neuter ex illis actibus malitiam contrahit ex omissione sacri, sed solum propositum, quod est illius causa.

Si dicas hinc sequi, Sacerdotem non peccare, qui breuiarium in mare proiicit, si ea proiectio non fiat, nisi post efficax propositum non recitandi horas canonicas. Respondeo verum esse id sequi, si sensus sit, proiectionem breuiarij non habere tunc eam malitiam, quæ redundat in actum externum, eo ipso quod est causa omissionis præcepti: siquidem ea proiectio propriè non est causa, quod officium non recitetur. Aliundè tamen proiciens breuiarium peccat, quia ex præcepto recitandi horas canonicas, tenetur præteritam voluntatem prauam efficaciter retractare: at per proiectionem breuiarij, fit impotens ad talem mutationem. Quemadmodum ille etiam de nouo peccaret, qui post propositum efficax non audiendi sacrum, se in tali statu constitueret, vt sacrum audire non posset.

CONCLUSIO III. In actu qui causat omissionem, est eadem specie, & numero malitia, quæ est in omissione ipsa.) Prior pars probatur, quia

actus ille includit aut formaliter, aut interpretatiuè voluntatem omittendi præceptum, adeoque respicit obiectum ipsius omissionis, à quo ex consequenti malitiam eiusdem speciei contrahit. Confirmatur, nam causa omissionis repugnat eidem præcepto, cui repugnat ipsa omisso; ergo habet eandem specie deformitatem & malitiam.

Dices 1. si actus prædictus habet eandem specie malitiam cum omissione, sequitur eum esse peccatum omissionis, non autem commissionis, quod absurdum videtur. Respondeo immerito id videri absurdum, quia cum actus participet malitiam omissionis, ut ostensum est, mirum videri non debet, quòd ut sic, dicatur peccatum omissionis, potiùs quàm commissionis. Præsertim cum non repugnet præcepto negatiuo, sed affirmatiuo.

Dices 2. qui omittit sacrum, ut studeat, habet affectum inordinatum ad studium: cum hoc sit propter studium, velle relinquere Deum: at talis inordinatio valdè differt, ab inordinatione omissionis sacri: cum hæc sit contra præceptum audiendi sacrum, illa verò contra præceptum charitatis. Respondeo 1. hinc non colligi, actionem studendi non

contrahere malitiam omissionis sacri de eo quo iam est quæstio : sed ut summum in ea actione reperiri duplicem malitiam, aliam commissionis, aliam omissionis.

Respondeo 2. neque id bene probari, quia agimus de actu studendi, qui ex se non est malus, sed tantum quatenus causa est ut sacrum omitatur, ille enim ut sic non repugnat, nisi præcepto audiendi Missam, atque adeò vnam solum specie malitiam contrahit. Aliàs qui absolutè vellet omittere sacrum, minùs peccaret, quàm ille qui vellet illud omittere, propter studium : siquidem in priori casu, esset vnica malitia omissionis, in posteriori verò esset duplex specie malitia, alia commissionis, alia omissionis. Neque refert, quòd in omissione sacri propter studium, reperiat quidam contemptus Dei : hæc enim inordinatio communis est omnibus peccatis, neque speciem aliquam malitiæ constituit.

Posterior pars suaderur ex dictis, cum enim actus studendi non habeat nisi malitiam omissionis, ut ostensum fuit, hinc planè consequens est, eandem numero malitiam vtrique competere, ita ut vnicum numero peccatum formaliter con-

DIE PECCATIS. CAP. V. 35
stituant. Confirmatur, nam ex communi
sententia, quando quis directè vult sa-
crum omittere, quia lubet, volitio illa
vt sic, non habet malitiam aliquam nu-
mero distinctam, à malitia omissionis.
Ergo si quis velit sacrum omittere pro-
pter studium, multo minùs talis volitio
habebit malitiam numero distinctam, à
malitia omissionis. Sequela patet, quia
magis peccatur in priori modo omissio-
nis, quàm in posteriori.

Hinc collige, quando quis sacrum o-
misit propter studium, satis esse si in
confessione dicat, se sacrum omisisse,
quia cum circumstantia studij non addat
nouam malitiam omissioni, illius decla-
ratio non est necessaria, ad integritatem
confessionis.

CONCLUSIO III. Quando
omissio culpabilis contingit, quo tempo-
re vitari non potest, eo pro tunc non
imputatur ad culpam, sed pro tempore
quo causa omissionis liberè posita est.)
Explico. Titius vò unariè die Domini-
ca inebriat se, probabiliter iudicans se
ea die sacrum omisisse, in eo casu o-
missio sacri non imputatur Titio, quan-
diu ebrius est, etsi vrgeat tunc præcep-
tum audiendi missam, sed pro tempore
quo tali omissioni causam dedit, seu quo

se inebriauit. Ratio est, quia omissio sacri, vt imputetur ad culpam, debet esse libera pro tempore, quo ad culpam imputatum at non est libera pro tempore ebrietatis, vt notum est, ergo pro tunc ad culpam imputari nequit. Contrà verò omissio sacri est libera quando illius causa ponitur, siquidem talis causa liberè ponitur; & quamuis consistat in actu positiuo, habet tamen malitiam ipsius omissionis, vt suprà ostensum est. Quare omissio sacri pro tunc ad culpam imputatur.

Præterea idem ostenditur ab incommodo, si enim omissio alicui imputaretur, pro tempore quo eam vitare nequit, sequeretur gratiam, & peccatum mortale posse simul, etiam de lege ordinaria, in eodem homine reperiri. Nam si Titius voluntariè morbum contraheret, præuidens ex eo sequaturum, se deinceps ineptum fore ad seruandum ieiunium. tunc adueniente ieiunij tempore Titius peccaret mortaliter non ieiunando, etsi ieiunare non posset: aliunde verò posset ille precedentem intemperantiam detestari, & de ea ex animo dolere, atque adeò virtute contritionis in gratiam restitui, Titius ergo in ea hypothesis simul esset in gratia, & peccato mortali, quod de lege

DE PECCATIS. CAP. V. 37

ordinaria fieri nequit, etsi de potentia absoluta non videatur repugnare, ut diximus vbi de gratia.

Dices r. qui facto nondum audito, somno se dedit, potest excitari, antequam tempus satisfaciendi præcepto de audienda Missa, elapsum sit, adeoque tali præcepto satisfacere. Hinc autem sequitur, eum non peccasse contra præceptum illud, quando illius omissioni causam dedit. Confirmatur, nam si post auditum sacrum moreretur, dici profectò nequit, damnandum ob sacrum omissum; at nec damnaretur propter transgressionem alterius præcepti, cum contra nullum aliud peccauerit.

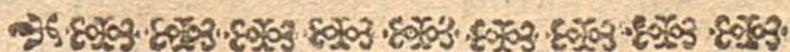
Respondeo negando id sequi, nam etsi homo à somno excitatus, propositum mutet, & missam audiat, hinc non debet colligi, quòd ante non peccauerit, quando omissioni sacri causam dedit, sed tantum peccatum illius non fuisse consummatum. Unde ad confirmationem dicendum est, eum qui post propositum illud, per contritionem minimè retractatum, auditam tamen Missam, è viuis excederet, damnandum, ob sacri omissionem, non quidem ut hæc dicit meram priuationem actus audiendi Missam, sed quatenus significat peccatum, habens malitiam

omissionis sacri, iuxta superius dicta.

Dices 2. effectus mali, etsi in se liberi non sint, nobis imputantur ad culpam, quando earum causa est libera; ut patet in homicidio ab ebrio perpetrato, & in pollutione nocturna, procedente ex causa culpabili. Ergo similiter omisio præcepti, orta à causa libera, est in se culpabilis; quamuis non sit formaliter libera. Respondeo, antecedens falsum esse homicidium enim non imputatur ad culpam, quoad se homini ebrio, sed tantum quoad causam ex qua ortum est, nimirum quantum ad ebrietatem, quam vitare potuit. Imò si ille qui se inebriauit, nullo modo præuidere potuit, homicidium ex ebrietate sequuturum, illud ei nequit ad culpam imputari, siue in se siue in sua causa spectetur. Et idem proportione seruata de pollutione nocturna sentiendum est, ut ex dicendis cap. sequenti clariùs intelligetur. Hinc potest excusari Ioth à peccato incestus, quia præuidere non potuit, talem effectum ex ebrietate sequuturum. Nec refert quòd interdum, idque iustè propter dictos effectus pœnæ imponantur; quia ad hoc satis est, quòd sint mali in suis causis, & catenus caueri possint, & debeant.

DE PECCATIS. CAP.V. 39

Dices 3. absurdum videri, quòd omis-
sio aliquando non sit culpabilis, & tamen
volitio illius sit mala: si enim non
est malum omittere, quomodo malum
est, velle omittere? Respondeo ideo
hoc esse malum quia cum omissio pro-
hibita sit, ea est in se obiectiue mala, etsi
libertate careat. Vnde fit vt libera voli-
tio illius formaliter mala sit; quemad-
modum velle occidere hominem pecca-
tum est, esto postea contingat eum ab
ebrio occidi, adeoque talem occisionem
in se non esse malam.

CAPVT VI.

De distinctione peccatorum.

SECTIO I.

*Quomodo distinguantur peccata ex
parte obiecti.*

CONCLUSIO I.

Peccata distinguuntur specie, ratione
obiectorum.) Ita loquitur S. Tho-